

DEZVOLTAREA ÎNTREPRINDERILOR BUSINESSULUI MIC DIN SECTORUL AGROALIMENTAR ȘI REFLECTAREA EI ÎN SISTEMUL STATISTIC

Valeriu DOGA,

dr. hab. IEFS

Liudmila BAHCIVANJI,

dr. UASO

Cristina VOLÎNCIUC,

IEFS

Antreprenoriatul businessului mic, în ultimul deceniu, se manifestă mai ponderabil în dezvoltarea economiei naționale. De aceea și atenția din partea Legislativului, guvernului, organelor centrale și locale în ultima perioadă devine tot mai influentă din punct de vedere gestionării, administrării, monitorizării, activității și dezvoltării acestui important sector al economiei. Un sprijin important politicilor dezvoltării antreprenoriatului în diverse domenii ține de susținerea concepției europeanizării și integrării întreprinderilor mici a Republicii Moldova în UE, mai ales în

ultima perioadă, pentru dezvoltarea bisnesului mic din sectorul agroalimentar în localitățile rurale.

Satul cu localitatea rurală, la viziunea noastră, poate fi privit prin prisma unui model specific autonom socio-economic cultural cu diversificate tipuri de organizare activității care are capacități posibile de dezvoltare acestora chiar și în condiții imprvizibile de schimbare a mediului înconjurător și socio-economic. Una din forme de organizare a activității economice este stabilită întreprinderea definită ca cea mai mică unitate constituită legal, dispune de autonomie decizională și este în stare să desfășoare una sau mai multe activități pentru producerea de bunuri și/sau servicii la cererea respectivă, în condițiile economiei de piață.

Studiul statistic al activității agricole al gospodăriilor personale auxiliare și gospodăriilor țărănești (de fermier) aplicat de BNS este bazat pe cercetările selective cu scopul opținerii informației complexe privind activitatea producătorilor agricoli nominalizați.

Cercetările în agricultură acestor categorii de producători sunt efectuate prin:

a) aplicarea metodelor statistico-matematice pentru:

- determinarea cercului (esantionului) de gospodării ale populației și celor țărănești (de fermier);
- prelucrarea și extinderea datelor obținute asupra întregii totalități de gospodării;

b) obținerea datelor de la gospodării prin efectuarea investigațiilor;

c) înregistrările (evidența) efectuate sistematic în gospodăriile supuse investiției, cercetării veniturilor și cheltuielilor aferente producției agricole, privind cheltuielile efectuate la procurarea mărfurilor și serviciilor pentru producerea producției agricole, recolta și producția animalieră obținute, utilizarea producției, șoldurile de producție ș.a.;

d) cercetarea gospodăriilor pe parcursul unui an cu rotație trimestrială a acestuia (1).

Este important că tipuri de gospodării supuse cercetării în ultimii ani au tendință de schimbări în activitatea acestora, reducerea sau majorarea cantitativă acestor gospodării care pot fi considerate ca în surs de dezvoltare. Mai complicată este situația cu gospodării micro și mici, care să micșorează la număr. Fenomen pronunțat devine și majorarea cantitativă a gospodăriilor care nu practică nici o activitate, precum și gospodării care nu obțin profituri de la producerea agricolă cu acoperirea obligatorie cheltuielilor a muncii depuse.

Luând în considerație tot sectorul IMM alcătuit din 43,7 mii putem constata faptul că în a. 2009 structura acestuia sa manifestat în felul următor: micro întreprinderile ponderea căroră a constituit - 77,4%; întreprinderile mici – 18,9%; mijlocii circa – 3,6%. Pondere a IMM în PIB constituie 28,9%, în comparație cu a. 2006 sa micșorat cu 6,1%.

În acest an 2009 a fost înregistrate indicatori economice pe clase de marime a întreprinderilor după criteriul numărul de angajați (tab.1) putem constata faptul că mai eficient a activat întreprinderile, la număr 5570, cu salariații în grupa 10-49, care a constituit 112,7 mii de salariați și cifre de a afaceri a atins 38214,4 mil. lei în medie pe o întreprindere 6860,7 mii lei, în medie pe un salariat 339,1 mii lei, în comparație cu acest indicator din grupa până la 9 salariați e respectiv mai mare cu 1,6 și 1,05 ori, dar în comparație cu grupa de 50-249 salariați e mai mică cu – 3,8 ori, dar în media pe un salariat, mai mare cu 1,3 ori.

Din tabelul dat putem concluziona, că indicatorii activității economice a întreprinderilor mici și mijlocii în a. 2009divin mai eficienți decât în a. 2008, și poate fi constatat ca o creștere prin eficientizarea economiei întreprinderilor. Dacă să luăm analiza indicatorilor principali realizați de întreprinderi pe tipuri de activități și structur

acestora, putem observa că după numărul de întreprinderi și cifra de afaceri cei mai ponderabili este activitatea în comerț și îi revine 44,6% și 47,5%. Agriculturii îi revine respectiv numai 5,5% și 3,1%.

Tabelul 1. Eficiența activității economice a întreprinderilor mici și mijlocii în anul 2008, 2009

Indicători	Total		Gruparea după criteriul – numărul de salariați					
			până la 9 salariați		10-49 salariați		50-249 salariați	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Număr întreprinderi, unități	27819	30515	20430	23331	5714	5580	1427	1372
Număr mediu de salariați, persoane	481425	467863	68851	74592	114367	112694	145439	138861
Cifra de afaceri, TOTAL, mil. lei · în medie pe o întreprindere · în medie pe un salariat	167362,6	140920,4	29506,5	24025,3	23753	38214,4	44788,5	35651,6
	6016,1	4618,1	1444,3	1029,8	41569,8	14774,2	31386,4	25985,1
	347,6	301,2	428,5	322,1	207,7	688,7	307,9	256,1
Producția, TOTAL (lucrări și servicii), mil. lei	87508,3	73841,8	-*	9031,9	-*	18768,1	-*	18135,4

În baza datelor BNS. Rezultatele anchetei structurale în întreprinderi, 2009, 2010.

* datele lipsesc

Tabelul 2. Indicatorii principali realizați de întreprinderi pe tipuri de activități și structura în a. 2009

	Numărul de unități		Numărul mediu de salariați		Cifra de afaceri		Producție (lucrări și servicii)		Valoarea adăugată brută la costul factorilor	
	unități	%	pers.	%	mil. lei	%	mil. lei	%	mil. lei	%
Total din care:	30515	100	467863	100	140920,4	100	73841,8	100	27316,9	100
Comerț	13602	44,6	103741	22,2	66909,4	47,5	13412,0	18,2	6286,6	23,1
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	4458	14,6	43872	9,4	6496,6	4,6	6146,2	8,3	3231,1	11,8
Industria prelucrătoare	3897	12,8	105504	22,6	22185,3	15,7	19363,8	26,2	4837,6	17,7
Transporturi, comunicații	2322	7,6	61047	13,1	15577,3	11,0	15213,0	20,6	5967,9	21,8
Construcții	1915	6,3	30221	6,5	6483,4	4,6	6458,1	8,7	2204,7	8,1
Agricultură	1678	5,5	70049	15,0	4407,7	3,1	3940,7	5,3	838,1	3,1
Alte activități	2643	8,6	53429	11,2	18860,7	13,5	9308	12,7	3950,9	14,4

Întreprinderile pe tipuri de activități și structura ponderată acestora este vizabilă în tab.2 (3) și figura 1 (1).

Analiza structurii cifrei de afaceri realizată de întreprinderi pe sectoarele economiei comerț și agricultură după proveniență se observă foarte pronunțat că veniturile din vânzarea produselor constituie respectiv 0,9% și 87,3%, iar veniturile din

vânzarea mărfurilor 96,5% și 6,6%, servicii prestate 2,6% și 6,1%. Concomitent salariul mediu lunar în a. 2009 a constituit în comerț circa 2530 lei, agricultura 1048 lei.

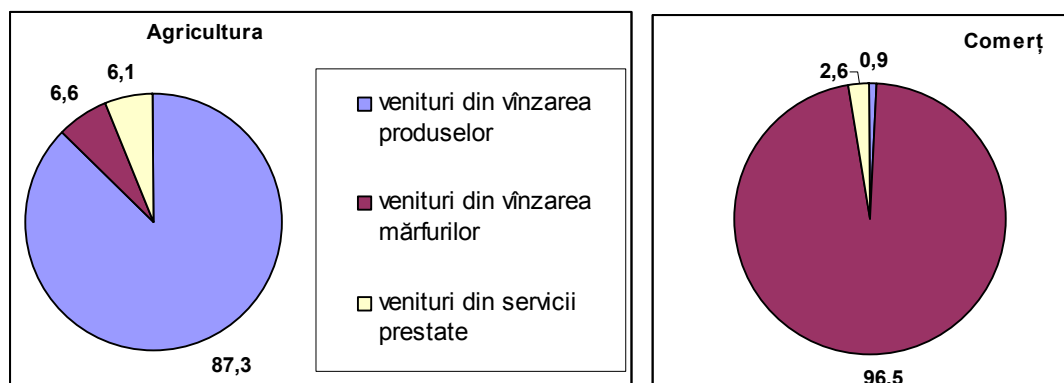

Figura 1. Structura cifrei de afaceri în sectorul comerț și agricultură ale economiei după proveniență, %

Munca depășă la producerea, mai ales în sectorul agricultură care e în dependența de mai mulți factori și particularități, precum și sectorul comerț devin foarte diferențiate.

Cel mai atractiv din toate sectoarele ale economiei a devenit comerțul, în care numai de la vânzarea mărfurilor sa obținut venituri care constituie 96,5% a cifrei de afaceri.

Luând în considerație toți acești indicatori, condiții, factorii investiționali etc. putem concluziona, că agricultura devine o ramură puțin atractivă, necesind că guvernările precedente și actuală a alăturat ca o ramură prioritară în activitatea sa, cu un loc important în programele de dezvoltarea economiei naționale.

Din punct de vedere de situația creată pe piață și perspectivele dezvoltării gospodăriilor de fermieri, economiștii savanți din Ucraina lea sistematizat în patru grupe cu tipul respectiv și nivelul de dezvoltare acestora aplicând criteriile reflectate în tab.3 (2, c.27).

Tabelul 3. Criteriile de grupare gospodăriilor de fermier cu tipul, nivelul și potențialul de dezvoltare

Criteriile	Starea dezvoltării în condiții de piață			
	Dinamice	Stabile	Stagnare	Bancrot
	Potențialul gospodăriei			
Surse funciare	Largirea suprafețelor de terenuri, sunt posibile arenda terenurilor sublimitor	Suprafețele sunt stabile, sunt neesențiale de largire, structura și suprafața sunt raționale	Suprafața terenurilor este insuficientă, posibilitățile de arendă a pământului sunt limitate	Sursele sunt insuficiente, nu sunt în coordonare cu alte surse, lipsește posibilități de arendă
Capital	Suficient sau sunt surse sigure de completare	În general suficient, surse sublimitare sunt limitate	Insuficient, sursele avantajoase lipsesc	Capitalul rebut
Munca	Nivelul de asigurare suficient, sunt posibilități de sublimitare de muncă salariată	Nivelul de asigurare și utilizarea a muncii este suficientă	Muncă inutilă sa-u rebut nu e în concordanță cu alte surse, lipsesc posibilități de atragere	Existența muncii nu e în concordanța cu alte surse

Gruparea gospodăriilor de fermier cu tipul, nivelul și potențialul de dezvoltare este foarte necesar ca BNS în analiza anuală a „Rezultatelor anchetei structurale în întreprinderi” să reflecte și o analiză după criteriile din tab.2 rezultatele cărora vor fi puse la baza investițiilor nivelului cărora este foarte modest mai ales în agricultură care de abea a depășit 653,2 mil. lei, inclusiv la utilaj 290,3 mil. lei, care constituie 44,5% din totalul investițiilor în acest sector al economiei naționale. Cu mult mai suficiente investiții sunt în sectoarele: comerț – 2541,1 mil. lei; transport – 2172,1 mil. lei; industria prelucrătoare – 1284,8 mil. lei, care în comparație cu agricultura sunt mai mari respectiv cu: 3,9 ori; 3,3 ori; 1,97 ori. Evident, că ritmul sporit de dezvoltare a sectorului agricol devine o necesitate precum că acest sector produce materie primă pentru cele late sectoare – comerț, transport, industria prelucrătoare. Dacă acestea nu vor fi schimbate atunci nu exclude o situație ca o parte de întreprinderi acestui sectoare pe piața internă vor înceta activitatea și chiar bancrotate. De aceea, este important de direcționat cercetările la argumentarea științifică a raportului rațional și ritmul dezvoltării agriculturii, comerțului, industriei prelucrătoare, transportul și baza industriei de păstrare produselor agricole perisabile și mai puțin perisabile, specificul care nu poate fi ignorat, dar din potrivă – necesită o atenție tehnoinvestițională.

Dezvoltarea posibilă gospodăriilor care dispun de loturi și terenuri de fermier ar putea sigură în baza analizei mijloacelor materiale procurate, serviciilor achitate impozitelor plătite (cheltuieli pentru activitatea de producție).

De menționat, că valoarea mijloacelor materiale procurate și a serviciilor achitate la 1 ha în gospodăriile de fermier în a. 2010 a constituit 3,3 mii lei sau cu 11,9% mai mult față de a. 2009. Veniturile bănești primite din activitatea agricolă la 1 ha în gospodăriile de fermier a constituit, în medie 6261 lei sau cu 11,5% majorat față de a. 2009. În structura cheltuielilor vizând bunurile și serviciile procurate pentru activitatea agricolă la producerea în media pe o gospodărie de fermier, mai ponderată rămâne plata pentru executarea lucrărilor agricole (prelucrarea solului, însămânțarea, recoltarea ș.a.) care în media pe 2009-2010 a atins circa 27,3% din totalul cheltuieli și consumuri. Ponderate sunt și cheltuielile de creșterea tineretului de animale și păsări care în medie pe aceeași perioadă constituie circa 20%, sămânțe, răsară, material săditor și combustibil circa 15-16% din total.

Sumar numai cele menționate ating nivelul de 67-68%. Evident că cantitatea valorică a acestora indicatori reflectați în evidența statistică ar aduce avantaje la elaborarea normativelor tehnico-economice pentru proiectarea de dezvoltării întreprinderilor, gospodăriilor de fermier și altele unități economice din sectorul agroalimentar al economiei naționale.

Bibliografie:

1. BNS Rezultatele cercetării statistice privind activitatea agricolă a micilor producători agricoli în Republica Moldova (în tabelele), Chișinău, 2011.
2. В.В. Лирчук, П.Б. Гнатишин, О.М. Кордоба «Фермерські господарства і стан, проблеми та стратегії розвитку», Львів, 2010 (с.27)
3. BNS Rezultatele anchetei structurale în întreprinderi. Chișinău, 2009, 2010.